

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 2003

18 JUILLET 2003

Proposition de loi modifiant le Code judiciaire en ce qui concerne le jugement par défaut

(Déposée par Mme Nathalie de T' Serclaes)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi a déjà été déposée sous l'ancienne législature par Philippe Monfils (doc. Sénat, n° 2-640/1 — 2000/2001). Avec l'accord de ce dernier, il a été décidé de la redéposer simultanément au Sénat par la présente signataire et à la Chambre par Philippe Monfils en vue d'en assurer l'examen rapide dans l'une ou l'autre Chambre.

Les dispositions du Code judiciaire réglant la procédure d'opposition aux jugements prononcés par défaut garantissent aux justiciables un procès équitable au cours duquel ils ont la possibilité d'être effectivement entendus.

Malheureusement, au fil du temps, cette faculté d'opposition est devenue, dans de nombreux cas, une possibilité offerte à des justiciables «procéduriers» d'utiliser des moyens dilatoires ayant pour but principal sinon unique de différer le jour du jugement.

Au lieu de deux degrés de juridiction, cette procédure conduit en fait à un triple passage devant la justice, participant ainsi, et souvent pour des raisons très éloignées de la protection du citoyen voulue initialement par le législateur, à l'augmentation du volume de l'arriéré judiciaire.

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 2003

18 JULI 2003

Wetsvoorstel tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek, wat de berechting bij verstek betreft

(Ingediend door mevrouw Nathalie de T' Serclaes)

TOELICHTING

Dit wetsvoorstel werd tijdens de vorige zittingsperiode reeds ingediend door Philippe Monfils (stuk Senaat, nr. 2-640/1 — 2000/2001). Met de instemming van deze laatste wordt het voorstel nu opnieuw ingediend, tegelijkertijd in de Senaat door ondergetekende en in de Kamer door Philippe Monfils, zodat het snel in een van beide Kamers kan worden besproken.

De bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek tot regeling van de procedure inzake het instellen van verzet tegen de bij verstek gewezen vonnissen, garanderen de rechtzoekenden een billijk geding tijdens hetwelk zij de mogelijkheid krijgen ook daadwerkelijk te worden gehoord.

Jammer genoeg is die mogelijkheid tot verzet na verloop van tijd, in tal van gevallen geworden tot een mogelijkheid die rechtzoekenden die een procedu-reslag willen voeren, aangereikt krijgen om alzo de zaak op de lange baan te schuiven met als voor-naamste — zo niet als enige — doel het wijzen van het vonnis te verdagen.

In plaats van twee niveaus van aanleg, leidt die procedure *de facto* tot een drievoudige gerechtelijke aanleg, waardoor — om redenen die nog maar weinig te maken hebben met de oorspronkelijk door de wetgever beoogde bescherming van de burger — de gerechtelijke achterstand nog in de hand wordt gewerkt.

L'objet de la présente proposition est d'éviter le recours abusif à l'opposition et de limiter cette procédure de recours aux seuls cas où elle s'impose naturellement afin d'éviter que le citoyen ne perde un degré de juridiction.

Sur la base de la proposition, différentes possibilités peuvent se présenter :

a) en cas de citation délivrée à personne, le jugement sera réputé contradictoire, qu'il s'agisse d'une affaire jugée en premier ou en dernier ressort. Il n'y a donc plus de possibilité d'opposition;

b) en cas de citation non délivrée à personne, le jugement sera réputé contradictoire si l'affaire est jugée en premier ressort, mais l'opposition restera possible si l'affaire est jugée en dernier ressort.

Les dispositions du Code judiciaire (article 32 et suivants) relatives aux significations et notifications définissent de manière stricte ce qu'est une signification à personne. Celle-ci n'existe que lorsque la copie de l'acte est remise en mains propres au destinataire. L'on voit bien que dans l'immense majorité des cas, on n'aura pas affaire, en pratique, à des significations faites à personne et les possibilités visées au point a) seront dès lors rares dans les faits.

L'on voit également que, en degré d'appel, le maintien de l'arrêt par défaut avec possibilité d'opposition constituera l'hypothèse la plus fréquente puisque le Code judiciaire (article 1056) prévoit que l'acte d'appel (une requête) est notifié par pli judiciaire à la partie intéressée. La notification se fait donc à domicile et non à personne.

Rappelons les règles relatives au ressort en précisant que le juge de paix est compétent pour des demandes de moins de 1 860 euros (article 590); il se prononce en dernier ressort si la demande ne dépasse pas 1 240 euros (article 617). Les tribunaux de première instance et de commerce statuent en dernier ressort lorsque la demande est inférieure à 1 860 euros (article 617).

La présente proposition n'entend nullement révolutionner les dispositions du Code judiciaire offrant aux justiciables les garanties d'un procès équitable. Elle entend cependant constituer une contribution intéressante au rejet des procédures judiciaires dilatoires et, par conséquent, à la lutte contre l'arriéré judiciaire. En outre, les dispositions envisagées ont le

Dit voorstel strekt ertoe het oneigenlijk gebruik van de verzetsprocedure te voorkomen en die procedure uitsluitend te beperken tot die gevallen waarin die procedure natuurlijkerwijze vereist is om te voorkomen dat de burger een niveau van gerechtelijke aanleg verliest.

Het voorstel voorziet terzake in diverse mogelijkheden :

a) bij een aan de persoon overhandigde dagvaarding, zal het vonnis — ongeacht of het daarbij om een uitspraak in eerste dan wel in laatste aanleg gaat — als tegensprekelijk worden aangemerkt. Er zal dus niet langer een mogelijkheid tot verzet zijn;

b) bij een niet aan de persoon overhandigde dagvaarding zal het vonnis als op tegenspraak gewezen worden aangemerkt zo de zaak in eerste aanleg wordt berecht, maar het verzet zal mogelijk blijven zo de zaak in laatste aanleg wordt berecht.

De bepalingen (artikel 32 en volgende) van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot de betekening en de kennisgeving geven een strikte omschrijving van wat onder een betekening aan een persoon moet worden verstaan: daarvan is alleen sprake wanneer het afschrift persoonlijk ter hand van de geadresseerde wordt gesteld. Het hoeft dus geen betoog dat het in de praktijk — in het merendeel van de gevallen — niet om betekeningen aan de persoon zal gaan: de in a) bedoelde mogelijkheden zullen *de facto* derhalve zeldzaam zijn.

Men merkt tevens dat de handhaving, op het hogere beroepsniveau, van het arrest bij verstek, met mogelijkheid tot verzet, daarbij als meest voorkomende *casus* zal gelden, aangezien artikel 1056 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de akte inzake het hoger beroep (een verzoekschrift) bij ter post aangezekende brief aan de belanghebbende partij — dus niet aan haar persoonlijk, wel op haar domicilieadres — wordt betekend.

Ter herinnering aan de voor de aanleg geldende regels, zij gepreciseerd dat de vrederechter, overeenkomstig artikel 590 van het Gerechtelijk Wetboek bevoegd is voor vorderingen waarvan het bedrag lager ligt dan 1 860 euro; volgens artikel 616 van het Gerechtelijk Wetboek spreekt hij zich in laatste aanleg uit zo de vordering een bedrag van 1 240 euro niet overschrijdt. Op grond van datzelfde artikel 617 van het Gerechtelijk Wetboek wijzen de rechtbanken van eerste aanleg en de rechtbanken van koophandel vonnissen in laatste aanleg zo de vordering een bedrag van 1 860 euro niet overschrijdt.

Dit voorstel strekt er hoegenaamd niet toe de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, die de rechtzoekenden een billijk geding waarborgen, een volledig nieuwe invulling te geven. Het voorstel wil wel een interessante bijdrage leveren om komaf te maken met gerechtelijke procesvoering die erop gericht is de rechtsgang te vertragen. Op die manier wil het wets-

mérite d'être d'ores et déjà confrontées à la pratique judiciaire puisqu'elles se calquent sur la situation existant actuellement dans la procédure judiciaire française.

Nathalie de T' SERCLAES.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 802 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 802. — Lorsque une des parties ne comparaît pas à l'audience d'introduction, jugement par défaut peut être requis contre elle, si la décision est rendue en dernier ressort et si la citation n'a pas été délivrée à personne.

Le jugement est réputé contradictoire lorsque la décision est susceptible d'appel ou lorsque la citation a été délivrée à la personne du défendeur. »

Art. 3

À l'article 803 du même Code les mots « le défaut » sont remplacés par les mots « un jugement ».

Art. 4

L'article 804, alinéa 1er, du même Code, remplacé par la loi du 3 août 1992, est complété comme suit :

« , lorsque les conditions cumulatives visées à l'article 802, alinéa 1er, sont remplies. Dans le cas contraire, les dispositions de l'article 802, alinéa 2, sont applicables. »

voorstel tevens een steentje bijdragen tot het wegwerken van de gerechtelijke achterstand. Daarnaast bieden de voorgestelde bepalingen nog een bijkomend voordeel: ze hebben de toets van de gerechtelijke *praxis* reeds doorstaan aangezien ze een doorslag vormen van de thans in de Franse rechtspleging vigerende bepalingen.

*
* *

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 802 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 802. — Indien een van de partijen niet op de inleidende zitting verschijnt, kan op die zitting tegen haar verstek worden gevorderd zo het vonnis in laatste aanleg wordt gewezen en zo de dagvaarding niet aan de persoon werd overhandigd.

Het vonnis wordt geacht op tegenspraak te zijn gewezen indien tegen de beslissing nog beroep kan worden aangetekend of indien de dagvaarding aan de persoon van de verweerder werd overhandigd. »

Art. 3

In artikel 803 van hetzelfde Wetboek wordt het woord « verstek » vervangen door het woord « berechting ».

Art. 4

Artikel 804, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 3 augustus 1992, wordt aangevuld als volgt :

« op voorwaarde dat alle in artikel 802, eerste lid, bedoelde voorwaarden vervuld zijn. Zo niet zijn de bepalingen van artikel 802, tweede lid, van toepassing ».

Art. 5

À l'article 805 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

A) dans l'alinéa 1er, les mots «et du jugement réputé contradictoire» sont insérés entre les mots «jugement par défaut» et les mots «ne peut»;

B) dans l'alinéa 2, les mots «où le défaut» sont remplacés par les mots «où le jugement rendu par défaut ou le jugement réputé contradictoire».

8 juillet 2003.

Nathalie de T' SERCLAES.

Art. 5

In artikel 805 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

A) in het eerste lid worden de woorden «Het verstekvonnis mag niet worden uitgesproken ...» vervangen door de woorden «Het verstekvonnis en het als op tegenspraak gewezen geacht vonnis mogen niet worden uitgesproken ...»;

B) in het tweede lid worden de woorden «waarop het verstek» vervangen door de woorden «waarop het verstekvonnis of het als op tegenspraak gewezen geacht vonnis».

8 juli 2003.